

Asia: VN/25102/2023

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Kohta 1. Tässä voitte kommentoida Lupa- ja valvontavirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite 1), sen säännökohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta Lupa- ja valvontavirastosta (liite 6) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia Lupa- ja valvontavirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännökohtaisiin perusteluihin. Kommentit Lupa- ja valvontavirastoa koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä. Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 1? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 2.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Yleiset säännökset (1-3 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 2 Organisaatio (4 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Johtaminen (5-8 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

5.5 § yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että Lupa- ja valvontaviraston johtoryhmässä tulisi pääjohtajan lisäksi olla ainakin osastopäälliköt ja toimintayksiköiden johtajat. Tähän luetteloon johtoryhmän jäsenistä olisi syytä lisätä henkilöstön edustaja.

8.2 § tulisi lisätä, että viraston työjärjestyksellä annetaan tarkemmat määräykset paitsi toimipaikoista, myös työntekopaikoista. Samasta asiasta on esitetty säädettäväksi myös 4 §:n 8 momentissa. Mikäli säättäminen asiasta on molemmissa pykälissä perusteltua, tulisi se tehdä yhdenmukaisesti.

8 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa toisessa kappaleessa on käytetty käsitettä ”työskentelypaikkakunta”. Muissa yhteyksissä on käytetty käsitteitä päätoimipaikka, toimipaikka ja työntekopaikka. Tässä yhteydessä olisi syytä käyttää samaa käsitteistöä. Lisäksi kolmannessa kappaleessa on käytetty käsitettä ”pysyvä toimipaikka”, joka tosiasiallisesti tarkoittanee samaa kuin ”toimipaikka”.

Luku 4 Ohjaus (9-12 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

10.2 § tulisi säätää, että yhteensovittamisryhmässä on edustettuna myös Lupa- ja valvontavirasto. Tämä olisi eduksi sille, että yhteistoimintaryhmä voi tehdä päätöksiä mahdollisimman hyvän tilannekuvan pohjalta. Tämä voitaisiin järjestää esimerkiksi pääjohtajan jäsenyydellä tai läsnä- ja puheoikeudelle kokouksissa.

Luku 5 Viraston erinäisiä tehtäviä koskevat säännökset (13-16 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

13 § Tehtävien järjestäminen pelkästään varautumisen laajalla yhteistyöalueilla ei ole varmistanut riittävää alueellista läsnäoloa maakuntatasolla. Alueellisen tilannekuvan tuottaminen mm. elinkeinoelämän näkemykset huomioiden, tilannekuvan ylläpito ja vaadittavien toimenpiteiden tekeminen on jouduttu varmistamaan erilaisten täydentävien rakenteiden, esim. maakunnallisten valmiusfoorumien avulla. Aluehallintouudistuksen aikataulu huomioiden pitäytyminen nykyrakenteen pohjalle on perusteltua, mutta sovittu alueellisen varautumisen toteutusmallin muutostarpeiden tarkastelu on otettava valmisteluun viivytyksettä. Nykyisen kaltaisen toimintamallin jatkaminen aiheuttaa päällekkäistä toimintaa Lupa- ja valvontaviraston ja muiden toimijoiden, kuten maakunnallisten valmiusfoorumien välillä

Luku 6 Virkojen täyttäminen ja erityiset kelpoisuusvaatimukset (17-21 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 7 Erinäiset säännökset (22-29 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 8 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (30-36 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Ehdotetun 32 §:n 2 momentin mukaan ELY-keskuksen Y-vastuualueilta siirtyvien tehtävien hoitamisen edellyttämät vireillä olevat asiat, tehdyt sopimukset ja sitoumukset samoin kuin niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät tämän lain tullessa voimaan lupa- ja valvontavirastolle. Kainuun ELY-keskuksen Y-vastuualueen tehtäviä ollaan esityksen mukaan siirtämässä sekä lupa- ja valvontavirastoon että useampaan elinvoimakeskukseen. Ehdotettu siirtymäsäännös ei ole yksiselitteinen siltä osin, kun kyse on sellaisista sopimuksista ja sitoumuksista, jotka koskevat sekä lupa- ja valvontaviraston että elinvoimakeskusten tehtäviä.

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

Eräiden tehtävien hoitaminen molemmissa perustettavissa virastoissa

Lupa- ja valvontavirasto hoitaisi alueidenkäytön ja rakentamisen ohjaus-, suunnittelu- ja valvontatehtäviä. Vastaavasti Elinvoimakeskuksia koskevan lakiluonnoksen 2 §:n mukaan elinvoimakeskus hoitaisi sille säädettyjä alueidenkäytön edistämisen tehtäviä. Niin ollen ELY-keskusten nykyisten tehtävien osalta alueidenkäyttöä koskevat tehtävät jaetaan Lupa- ja valvontavirastoon ja Elinvoimakeskuksiin. On huomattava, että nykyisin ELY-keskuksissa alueidenkäytön valvonta- ja edistämistehtäviä hoidetaan samoilla resursseilla eikä edistämistehtävä ole yksiselitteisesti erotettavissa esimerkiksi lausunto- ja neuvottelumenettelyissä. Myöskään tällä hetkellä esitetystä ei ole yksiselitteistä tehtäväjako Elinvoimakeskuksen ja lupa- ja valvontaviraston välillä. Tehtäväjako on oltava selkeä ja yksiselitteinen.

Vastaavasti luonnonsuojelun toteutuksen sekä laji- ja luontotyyppisuojelelun osalta tehtävät hajautuisivat jatkossa Elinvoimakeskukseen sekä lupa- ja valvontavirastoon. Näiden virastojen välille muodostuu lausunnotmenettelytarpeita, jotka voivat lisätä työmäärää virastojen luonnonsuojelutehtävissä, eivät vähennä tai sujuvoita toimintaa. Jatkovalmistelussa tulee arvioida hajautumisen vaikutuksia yhteistyön, luonnonsuojelun yleisen edun valvonnan kannalta asiantuntemuksen, laillisuusvalvonnan ja operatiivisen ohjauksen eriytyessä saman substanssin osalta eri virastoon, eri johdon ja eri resurssoinnin alle.

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttine tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttine tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttine tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttine tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttine tästä luvusta

-

Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta

Kommenttine asetuksesta

-

Kohta 2. Tässä voitte kommentoida elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaa lakiehdotusta (liite 2) ja sen säännöskohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta elinvoimakeskuksista sekä

kehittämisen- ja hallintokeskuksesta (liite 7) vastaamaan seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia elinvoimakeskuksia sekä kehittämisen- ja hallintokeskusta koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihin. Kommentit elinvoimakeskuksia sekä kehittämisen- ja hallintokeskusta koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä sekä muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen elinvoimakeskuksista sekä kehittämisen- ja hallintokeskuksesta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 2? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 3.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Elinvoimakeskuksia koskevat yleiset säännökset (1-5 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

1.2 § Elinvoima-käsitteen määrittelyssä tulisi työvoiman osaamisen lisäksi mainita sen riittävyys. Työvoiman riittävyyden turvaaminen on elintärkeää alueiden elinvoiman kannalta.

2.1 § Säännöksen 1-kohdassa mainittu kulttuuri on käsitteenä laaja. Vaikka säännöskohtaisissa perusteluissa tarkennetaan kulttuurikäsitteen tarkoittavan kulttuurialan ja luovien alojen ja luovan talouden toimijoiden toiminnan edistämistä, olisi sama rajaus hyvä sisällyttää itse lakitekstiin, joka vastaisi paremmin elinvoimakeskuksen yleistä elinvoiman edistämistehtävää.

Samassa kohdassa Elinvoimakeskuksen tehtäväksi on määritelty työllisyyden alueellinen edistäminen. Hallituksen esityksen mukaan alueellisen työllisyyden edistämisen tehtävässä elinvoimakeskukset toimisivat yhteistyössä alueellaan olevien työllisyysalueiden kanssa. Käytännön yhteistyön ja työllisyyspalvelujen kehittämisen välineenä olisivat alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut, joista elinvoimakeskuksilla olisi päävastuu. Kerran vuodessa järjestettävä keskustelu ei ole riittävä toimi edistämään työmarkkinoiden alueellista toimivuutta työvoimapolkujen hajautuvassa järjestämistrakenteessa. Vuorovaikutuksen työllisyysalueiden kanssa tulee olla jatkuvaa ja säännöllistä, joten elinvoimakeskuksella tulee olla keinoja työllisyysalueiden yhteistyön ja vertaiskehittämisen edistämiseen.

Jotta elinvoimakeskukset pystyvät vastaamaan työllisyysalueiden tiedollisen tuen lisäksi elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien tietotarpeisiin reaktiivisesti ja proaktiivisesti esim. toimintaympäristön muuttuessa, elinvoimakeskukset tarvitsevat työvoimapolkujen pseudonyymia raakadataa alueensa asiakkaista ja palvelujen käytöstä. Elinvoimakeskuksilla on myös tarve tutkia tilastoja laajemmin kuin valmiit tilastopakettit ja digitaalisten seurantaraportit mahdollistavat. KEHA-keskuksen jatkossa tuottamat valtakunnalliset tietotuotteet eivät yksistään riitä vastaamaan alueellisiin tarpeisiin. Lisäksi tulevien elinvoimakeskuksien muissa lakisääteisissä tehtävissä, kuten yrittäjyyden edistämässä sekä maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämässä ja seurannassa tarvitaan tietoa työnhakijoista ja työvoimapolkuista. Tämän vuoksi Elinvoimakeskuksilla tulee olla pääsy salassapitosäännön alaisiin tietoihin.

Lakia työvoimapalvelujen järjestämisestä tulisi muuttaa niin, että elinvoimakeskusten tiedonsaantioikeuksia täsmennettäisiin valtakunnalliseen tietovarantoon pääsyn osalta sekä laajennettaisiin pseudonymisoidun raakadatan osalta.

2.1 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että pykälän 1-kohdan mukainen tehtäväryhmän kokonaisuus tukisi jatkuvan oppimisen edistämistä sekä jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden tieto- ja palvelusisällön kehittymistä. Jatkuvan oppimisen edistäminen liittyy vahvasti työllisyyden edistämisen ohella osaamistarpeiden ennakointiin ja työelämän laatuun liittyviin elinvoimakeskuksen tehtäviin. Nykyiset ELY-keskukset ovat tärkeitä alueellisia kumppaneita Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskukselle (Jotpa), jonka kanssa ne muodostavat kaikille osapuolille lisäarvoa tuovan valtakunnallisen verkoston mm. osaamistarpeiden tilannekuvien luomisessa ja rahoituksen suuntaamisessa. Tämä yhteistyö olisi tärkeää säilyttää myös elinvoimakeskusten ja Jotpa:n välillä, joten elinvoimakeskusten roolia jatkuvan oppimisen edistämässä tulisi lainsäädännössä avata esitystä enemmän.

2.1 § kohta 5) Hyvien väestösuhteiden edistäminen. Etnisten suhteiden neuvottelukuntiin liittyvää tehtävää ohjaa oikeusministeriö, mistä ei ole säännöskohtaisissa perusteluissa mainintaa, vain viittaus oikeusministeriön antamaan asetukseen.

2.1 § kohdan 6) mukaan Elinvoimakeskuksissa tehtävänä olisi alueidenkäytön edistäminen (HE-luonnos s. 116) ja toisaalla säädöksissä Lupa- ja valvontaviraston ympäristötoimialan tehtävänä alueiden käytön osalta valvonta ja ohjaus (HE-luonnos s. 166). Nykyisessä MRL 18 §:ssä määritelty valvontatehtävää on rajattu eikä ohjaustehtävä kuulu alueiden käytön osalta ELY-keskuksen tehtäviin. Vaikka substanssilainsäädännössä on ilmeisesti tarkoitus tarkemmin säännellä mm. lupa- ja valvontaviraston tehtävää suhteessa esim. kaavoitukseen/alueidenkäyttölakiin ja rakentamiseen/rakentamislakiin, on tärkeää, että sekä Elinvoimakeskuksista että Lupa- ja valvontavirastosta annettujen lakien perusteluissa määriteltäisiin, mitä esim. edistämisen- ohjaus- ja valvontatehtävillä näissä yhteyksissä tarkoitetaan.

2.2 § kohta 1) Lain säännöskohtaisissa perusteluissa on kuvattu Team Finland-toimintaa sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan edistämistä, mutta ne tulisi nostaa myös lakitekstiin, koska ko. tehtävät ovat keskeisiä alueiden elinvoiman vahvistamisessa. Lisäksi tässä säännöksen kohdassa tulisi olla maininta yritysten kansainvälistymisen edistämisestä/tukemisesta, koska se on merkittävää yritysten kasvun kannalta. Kansainvälistyminen sisältää myös kansainvälisen rekrytoinnin edistämisen, joka niin ikään mainitaan pykäläkohtaisissa perusteluissa ja jossa Elinvoimakeskuksilla on tärkeä rooli. Lisäksi tähän liittyy työelämän monimuotoisuuden tukeminen osana työelämän laadun kehittämistehtävää.

3.1 § Elinvoimakeskusten läsnäolo maakunnissa on välttämätöntä paitsi alueiden kehittämistyön kannalta, myös Elinvoimakeskusten tehtävien luonteen vuoksi. Elinvoimakeskusten toimipaikoista säättäminen valtioneuvoston asetuksella on siten perusteltua.

Elinvoimakeskusten päätoimipaikoista säättämisestä tulisi luopua. Vain toimipaikkastatuksen käyttäminen vahvistaisi eri maakuntien tasapuolista asemaa valtion aluehallinnossa ja kussakin Elinvoimakeskuksessa. Itä- ja Pohjois-Suomen erityistilanteen vuoksi jaottelu pää- ja muihin toimipaikkoihin on ristiriitainen samaan aikaan toisaalla valmisteltavien ko. alueiden maakuntien elinvoimaa edistävien ohjelmien kanssa. Päätoimipaikoista säättäminen keskittää johtoa, esihenkilöitä, esikuntatehtäviä ja pidemmän päälle muutakin asiantuntemusta muutamaan

kasvukeskukseen. Lain 3 §:n 1 momentin yksityiskohtaisiin perusteluihin tulisi tehdä vastaavat muutokset eli poistaa päätoimipaikasta säätäminen ja lisätä tekstiin edellä olevia perusteita.

4.3 § säädettäisiin, että elinvoimakeskusten toimialueen laajentamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella, mikä on kannatettava yhdenmukaistaminen ELY-keskusten nykytilanteeseen nähden.

Luku 2 Elinvoimakeskusten ohjaus ja johtaminen (6-12 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

6 § yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että eri toimialojen erillismäärärahat pidetään erillään toimintamenomäärärahoista ja perusteluissa kuvataan toimintamenomäärärahojen erilaiset taustat. Kohdassa 3.3. elinvoimakeskuksia koskevilla tavoitteilla todetaan mm., että elinvoimakeskusten toiminnan on tarkoitus tukea alueiden omiin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin perustuvaa alueiden kehittämistä yhteistyössä maakuntien liittojen kanssa.

Useamman maakunnan muodostamisissa Elinvoimakeskuksissa on syytä huomioida, että koska maakunnat todetusti erilaisia, tulisi nykykäytäntöä laajemmin määrärahapäätöksissä päättää maakuntakohtaisista määrärahakiintiöistä. Tällä varmistetaan määrärahojen tasapuolinen käyttö.

Luku 2 Elinvoimakeskusten ohjaus ja johtaminen (6-12 §)

6.2 § Etnisten suhteiden neuvottelukuntien asettaminen on oikeusministeriön asetukseen perustuva Elinvoimakeskusten lakisääteinen tehtävä, jota ohjaa oikeusministeriö. Oikeusministeriö on siten yksi Elinvoimakeskuksia ohjaava taho.

8.2 § tulisi säätää, että yhteensovittamisryhmässä on edustettuna myös elinvoimakeskukset, jotta yhteistoimintaryhmä voi tehdä päätöksiä hyvän tilannekuvan pohjalta. Tämä lisäys perusteluineen tulisi kirjata myös 8.2 § yksityiskohtaisiin perusteluihin.

11 §:ssä säädettäisiin, että mahdollinen osaston työjärjestys käsitellään Elinvoimakeskuksen johtoryhmässä. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi todeta, että osaston työjärjestys ei saa olla ristiriidassa Elinvoimakeskuksen työjärjestyksen kanssa.

Luku 3 Kehittämisen- ja hallintokeskusta koskevat säännökset (13-19 §)

Kommenttinne näistä pykälästä

16.2 § yksityiskohtaisiin perusteluihin tulisi lisätä, että kehittäminen- ja hallintokeskuksen johtoryhmän kokoonpanoon kuuluu hallinto- ja kehittämiskeskusten johtajan lisäksi ainakin Elinvoimakeskuksen nimeämä yhteinen edustaja.

Luku 4 Elinvoimakeskuksia sekä kehittäminen- ja hallintokeskusta koskevat erinäiset säännökset (20-25 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

25 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin tulisi lisätä maininta siitä, että oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 10 §:n 2 momentin nojalla tapauksissa, joissa viranomaisen toimialue on useammassa kuin yhdessä tuomiopiirissä ja virastolla ei ole päätoimipaikkaa, toimivaltainen voi olla myös se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätös on tehty. Muutoksenhaku elinvoimakeskusten päätöksistä ei siten edellytä päätoimipaikasta säätämistä.

Luku 5 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (27-30 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

Luvussa 2.2.1 on yhtenä toimivallan määrittäjänä kuvattu tehtävien säätäminen valtakunnallisesti hoidettaviksi vain yhdelle virastolle. Kaikki suunnitellut keskittämiset eivät ole valtakunnallisia, mistä johtuen kuvaukseen tulisi lisätä yhdeksi toimivallan määrittäjäksi tehtävien säätäminen yhtä virastoa laajemmalle, mutta kuitenkin pienemmälle kuin valtakunnalliselle alueelle.

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

Lukua 3.3. tulisi Elinvoimakeskuksia koskevan lain 3 §:n 1 momenttiin esitetyn muutoksen mukaisesti muuttaa siten, että Elinvoimakeskuksilla on toimipaikkoja kaikissa maakunnissa ja toimipaikoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, mutta Elinvoimakeskuksilla ei ole päätoimipaikkoja.

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

Kohta 4.1.1.1

Tehtävien järjestäminen pelkästään varautumisen laajalla yhteistyöalueilla ei ole varmistanut riittävää alueellista läsnäoloa maakuntatasolla. Alueellisen tilannekuvan tuottaminen mm. elinkeinoelämän näkemykset huomioiden, tilannekuvan ylläpito ja vaadittavien toimenpiteiden tekeminen on jouduttu varmistamaan erilaisten täydentävien rakenteiden, esim. maakunnallisten valmiusfoorumien avulla. Aluehallintouudistuksen aikataulu huomioiden pitäytyminen nykyrakenteen pohjalle on perusteltua, mutta sovittu alueellisen varautumisen toteutusmallin muutostarpeiden tarkastelu on otettava valmisteluun viivytyksettä. Nykyisen kaltaisen toimintamallin jatkaminen aiheuttaa päällekkäistä toimintaa Lupa- ja valvontaviraston ja muiden toimijoiden, kuten maakunnallisten valmiusfoorumien välillä.

Huoltovarmuuskeskuksen ja Elinvoimakeskusten yhteistyötä tulisi vahvistaa nimeämällä Elinkeinoelämän varautumisen (ELVAR)-yhteyshenkilöt kaikkiin Elinvoimakeskuksiin.

Kohta 4.1.1.2

Elinvoimakeskusten yhteydessä käytetään käsitettä ”täyden palvelun keskuksia”. Käsite on virheellinen, koska merkittävistä keskittämistä johtuen mikään Elinvoimakeskus ei tule olemaan täyden palvelun Elinvoimakeskus. Maininta, että keskittämisiä ja erikoistumisia tehtäisiin nykyistä vähemmän, ei myöskään pidä paikkaansa

Kohta 4.1.1.2

Elinvoimakeskuksia koskevan lain 3 §:n 1 momenttia tulisi esitetyn muutoksen mukaisesti muuttaa siten, että Elinvoimakeskuksilla on toimipaikka kaikissa maakunnissa ja toimipaikoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, mutta Elinvoimakeskuksilla ei ole päätoimipaikkoja.

Kohta 4.2.1.2

Neljännessä kappaleessa todetaan, että ”Eräiden liikennetehtävien jakautuminen nykyisen yhdeksän ELY-keskuksen sijasta kymmeneen Elinvoimakeskukseen aiheuttaa nykytilanteeseen nähden kustannuksia, joiden arvioidaan olevan suuruudeltaan joidenkinkin henkilötöyvuosien laajuisia ja suhteessa virastouudistuksen kokonaisuuteen vähäisiä.” Kustannusten ei voi katsoa olevan vähäisiä tilanteessa, jossa Elinvoimakeskukset toteuttavat hallitusohjelman tuottavuusohjelman ja hallituksen kehysriihen päätösten mukaisia merkittäviä toimintamenojen sopeuttamistoimia. Lisäksi vähäistä suurempia kustannuksia syntyy siitä, että Hämeen ELY-keskuksesta Kanta-Hämeen maakunta ja Päijät-Hämeen maakunta tulevat kuulumaan eri Elinvoimakeskuksiin, mitä esityksessä ei ole huomioitu.

Kohta 4.2.1.5

ELY-keskuksille tuottavuusohjelmassa suunnatut säästöt v. 2027-2028 ovat merkittävät ja ne kohdistuvat uusien Elinvoimakeskusten toiminnan aloitusvaiheeseen, jolloin on tarve kehittää toimintamalleja, prosesseja jne. Sopeuttamistoimet voivat vaarantaa tai ainakin haitata merkittävästi uuden viraston toiminnan alkuvaihetta ja hidastaa uusien toimintamallien omaksumista. Riski tulee tunnistaa ja arvioida.

Kohta 4.2.2

Hallituksen esityksessä todetaan, että ”Ehdotuksella muuttaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset elinvoimakeskuksiksi ei arvioida olevan suoria kansantaloudellisia vaikutuksia.” Elinvoimakeskusten toimintaa kohdistuu suoraan yrityksiin/elinkeinoelämään ja mm. rakennerahastotoiminnalla ja CAP27-kokonaisuudella tavoitellaan merkittäviä vaikutuksia. Vaikutukset tulisi arvioida.

Kohta 4.2.3

Hallituksen esityksessä arvioidaan, että monialaisten tehtäviä hoitaminen yhdessä virastossa edistää synergiahyötyä, jonka arvioidaan luovan keskuksille mahdollisuuden muodostaa selkeä kuva alueidensa tilanteesta ja alueiden yritysten toimintaedellytyksiä koskevista tarpeista. Tämän voidaan puolestaan arvioida edistävän keskusten mahdollisuuksia edistää toiminta-ajatuksensa mukaisesti alueidensa elinvoimaa. Nykyisten ELY-keskusten tehtävien osittainen siirtyminen valtakunnalliseen virastoon tulee jossakin määrin heikentämään synergiaa. Vaikutukset riippuvat siitä, millaiseksi Elinvoimakeskusten yhteistyö Lupa- ja valvontaviraston kanssa muodostuu. Yhteistyöhön vaikuttaa paitsi sovitut käytännöt ja rakenteet, myös se, miten asiakastietoja pystytään vaihtamaan virastojen välillä. Esim. vasta rakennettuun ELY-keskusten asiakastietoikkunaan 1.0 (PowerBI) tulisi siirtyä digitaalisesti tieto kummastakin virastosta ja kummankin viraston virkamiehillä tulisi olla siihen yhtäläinen pääsy.

Kohta 4.2.5.2

Ensimmäisessä kappaleessa todetaan että ”Haasteen merkityksellisyyden arvioinnissa on kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että kymmeneen elinvoimakeskukseen yhdistetään 15 nykyistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta, jolloin yksittäisiä elinvoimakeskuksiin koottavia tehtäviä hoitava henkilöstömäärä tulisi nousemaan olennaisesti nykyisestään.” Tämä ei pidä kaikilta osin paikkaansa, sillä monilla alueilla henkilömäärä tulee pienemään nykytilanteeseen verrattuna (esim. Pohjois-Suomen Elinvoimakeskus) ja yhdellä alueella olemaan jo lähtökohtaisesti pieni.

Kohta 4.2.5.6

Tulisi huomioida, että mikäli päätöksen tehneen viranomaisen toimialue on useammassa kuin yhdessä tuomiopiirissä, niin tällöinkin voidaan soveltaa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 10 §:n 2 momenttia eli toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätös on tehty.

Kohta 4.2.5.9

Hallituksen esityksen mukaan digitalisoituminen on tuonut mukanaan mahdollisuuksia järjestää uudella tavalla palveluja, hallintoa ja tehtäviä. Valtionhallinnon monipaikkaisuuden edistämistä koskevat linjaukset hyväksyttiin valtiovaraministeriössä 24.5.2021. Linjausten mukaan paikkasidonnainen ja monipaikkainen työ ovat valtiolla samanarvoisia työtapoja. Mahdollisuus tehdä työtä monipaikkaisesti sekä sovittaa joustavasti työ ja yksityiselämä yhteen edistävät valtionhallinnosta uudistumista ja parantavat kilpailukykyä työnantajana.

Linjaukset tulee huomioida valmistelussa ja varmistaa niiltäkin osin modernit ja kustannustehokkaat työskentelytavat. Toisaalta digitalisoituminen vaatii rahoituksellisia resursseja, jotta työvälineet vastaavat tarvetta, mikä rahoitus olisi turvattava. Tämä tarkoittaa myös sitä, että jatkossakin esim. Elinvoimakeskusten keskitettyjä tehtäviä hoitavien työskentelypaikka voi olla muukin Elinvoimakeskus kuin se, mihin tehtävä on keskitetty.

Kohta 4.2.6.1

Alaluvusta puuttuu kokonaan arvio elinvoimakeskusten kotoutumisen edistämiseen ja maahanmuuttoon liittyvistä tehtävistä, joissa on merkittävä ihmisoikeudellinen aspekti.

Kohta 4.2.7

Kolmannessa kappaleessa on maininta elinvoimakeskusten päätoimipaikoista. Tämä tulisi poistaa elinvoimakeskuksista annettavan lain 3 §:n 1 momentin kommentoinnissa esitetyillä perusteluilla.

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

Luvun 8.2. §:stä tulisi poistaa kohdat, joissa lakiehdotuksen 3 §:n 1 momenttiin sisältyisi valtuus valtioneuvoston asetuksella säätää päätoimipaikoista ja luettelo päätoimipaikoista.

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

1 § Elinvoimakeskusten nimet, toimialueet ja päätoimipaikat

Kommenttinne tästä pykälästä

Elinvoimakeskusten toimialueen muodostuessa useammasta maakunnasta, tulisi elinvoimakeskuksen nimen kuvata mahdollisimman hyvin ja tasapuolisesti koko toimialuetta, eikä nimen alkuosa saisi olla vain yhden maakunnan nimi.

Valtioneuvoston asetuksella tulisi säätää vain elinvoimakeskusten toimialueista ja toimipaikoista, ei päätoimipaikoista.

2 § Elinvoimakeskusten organisaatio

Kommenttinne tästä pykälästä

-

3-13 § Elinvoimakeskusten toimialueet eräissä tehtävissä (keskitetyt tehtävät)

Kommenttinne näistä pykälästä

Hallituksen esityksen mukaan Lapin Elinvoimakeskukseen siirtyy Kainuun ELY-keskuksesta patoturvallisuusviranomaisen tehtävät ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksesta Pohjois-Pohjanmaan alueen valtion patojen omistajan tehtävät. Lapin Elinvoimakeskuksen organisoinnissa ja työjärjestyksessä tulee huomioida, että patoturvallisuusviranomaisvalvonnassa ei synny jääviyttä, kun patoturvallisuuslakia valvova viranomainen ja padon omistajan tehtäviä hoitava taho ovat samassa virastossa.

Valtioneuvoston asetuksen 3 - 13 §:ssä säädettävät erilaiset toimialueet eräissä tehtävissä ja tehtävien keskittämiset aiheuttavat sen, että Elinvoimakeskuksista tai ainakaan merkittävässä osasta niistä ei muodostu hallitusohjelman tarkoittamia vahvoja Elinvoimakeskuksia. Keskittämiset tekevät aluehallinnon rakenteesta ja palveluista asiakkaille, yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille vaikeasti hahmotettavan. Lisäksi monimutkaiseksi muodostuva rakenne vaikeuttaa Elinvoimakeskusten tehokasta ja vaikuttavaa johtamista.

Mikäli keskittämiset arvioidaan Elinvoimakeskuksista annettavan lain 4 §:n 2 momentin mukaisiksi, tulisi toisiinsa tiiviisti liittyvien ja toisiaan tukevien tehtävien keskittämiset tehdä samoille toimialueilla. Tällaisia tehtäviä olisivat ainakin vesienhoidon toimeenpanon edistämistehtävät, kalatalouteen liittyvät tehtävät ja vesitaloustehtävät.

Muut mahdolliset huomiot asetuksesta

Kommenttinne

-

Kohta 3. Tässä voitte kommentoida Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite3) ja sen säännöskohtaisia perusteluja sekä sen yleisperusteluita ja muita lukuja hallituksen esityksessä liittyen Ahvenanmaan valtionvirastoon (liite 4) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos-

ja korjausehdotukset Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihin
Kommentit yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 3? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä B osuuteen.

Ei

Luku 1 Yleiset säännökset (1-4 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 2 Ahvenanmaan valtionviraston ohjaus (5-6 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Johtaminen (7-11 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 4 Erinäiset säännökset (12-14 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

B HALLITUKSEN ESITYSLUONNOSTA KOSKEVAT MUUT MAHDOLLISET HUOMIOT

Onko teillä kommentoitavaa B osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä C osuuteen.

Ei

Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta.

-

C HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSEN SISÄLTÄMÄT MUUT LAKIEHDOTUKSET, JOILLA TOTEUTETAAN UUDISTUKSEN EDELLYTTÄMÄT TEHTÄVÄSIIRROT LUPA- JA VALVONTAVIRASTOLLE, ELINVOIMAKESKUKSILLE, KEHITTÄMIS- JA HALLINTOKESKUKSELLE SEKÄ MUILLE VIRASTOILLE

Onko teillä kommentoitavaa C osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä D osuuteen.

Ei

Ulkoministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.1

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Oikeusministeriö, 39 lakiehdotusta, luku 7.2

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Sisäministeriö, 10 lakiehdotusta, luku 7.3

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Puolustusministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.4

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Valtiovarainministeriö, 18 lakiehdotusta, luku 7.5

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 24 lakiehdotusta, luku 7.6

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Maa- ja metsätalousministeriö, 68 lakiehdotusta, luku 7.7

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Liikenne- ja viestintäministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 7.8

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Työ- ja elinkeinoministeriö, 31 lakiehdotusta, luku 7.9

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, 52 lakiehdotusta, luku 7.10

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Ympäristöministeriö, 25 lakiehdotusta, luku 7.11

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

D TIIVISTELMÄ LAUSUNNON PÄÄHUOMIOISTA

Pyydämme esittämään lausunnon päähuomiot tässä tiivistetysti (suositus enintään 4500 merkkiä)

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi mahdollistaa alueilla aidosti läsnä olevan, monialaisen, poikkihallinnollisen ja toimivaltaisen aluehallinnon muodostamisen. Tämä esitys yhdessä ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevan sääntelyn uudistamisen kanssa edistää lupamenettelyjen sujuvoittamista, vaikka toisaalta ympäristötehtävien siirtyminen esityksessä laajuudessa valtakunnalliseen virastoon vähentää monialaisuutta ja heikentää poikkihallinnollisuutta. Elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta annettavan valtioneuvoston asetuksen 3 - 13 §:ssä säädettävät tehtävien keskittämiset aiheuttavat kuitenkin sen, että elinvoimakeskuksista ei näyttäisi muodostuvan hallitusohjelman tavoittelemia vahvoja elinvoimakeskuksia. Aluehallinnon rakenteesta ja palveluista asiakkaille, yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille muodostuu vaikeasti hahmotettava. Lisäksi monimutkainen rakenne vaikeuttaa elinvoimakeskusten vaikuttavaa johtamista. Mikäli keskittämiset arvioidaan elinvoimakeskuksista annettavan lain 4 §:n 2 momentin mukaisiksi, tulisi toisiinsa tiiviisti liittyvien tehtävien keskittämiset tehdä yhdenmukaisille toimialueille.

Jotta aluehallintouudistukselle asetetut tavoitteet ja toteutuisivat, tulisi esityksessä huomioida mm. seuraavia asioita.

Elinvoimakeskuksia koskevan lain 2 §:ssa sekä siihen liittyvissä säännöskohtaisissa perusteluissa tulee tarkentaa mm. kulttuuri-käsitettä, Elinvoimakeskusten tiedonsaantioikeutta sekä lisätä Team Finland- tehtävä Elinvoimakeskuksen tehtäviin. Jatkuvan oppimisen palvelukeskuksen kanssa tehtävä yhteistyö ja Elinvoimakeskuksen roolia sen toiminnassa tulisi avata esitystä enemmän. Elinvoimakeskusten tiedonsaanti tulee turvata mahdollistamalla pääsy työvoimapalveluiden raakadataan.

Alueiden käytön tehtävien jakautuminen Elinvoimakeskuksille edistämisen osalta ja Lupa- ja valvontavirastolle valvonnan ja ohjauksen osalta jää epäselväksi mm. siksi, että nykyisellään valvonta ei kuulu ELY-keskuksille. Tehtävien sisältöä tulisi avata tarkemmin.

3 §:n 1 momentissa tulee Elinvoimakeskusten luonteen vuoksi säätää elinvoimakeskusten toimipaikoista siten, että toimipaikka on jokaisessa maakunnassa. Sen sijaan elinvoimakeskusten päätoimipaikoista ei tulisi säätää. Päätoimipaikoista säätämättä jättäminen osoittaisi maakuntien tasapuolisempaa asemaa valtion aluehallinnossa. Moderni monipaikkainen työn tekeminen ei vaadi päätoimipaikkaa ja jättämällä päätoimipaikoista säätämättä ei keskitettäisi johtoa, esihenkilöitä, esikuntatehtäviä eikä pidemmän päälle muutakaan asiantuntemusta muutamaan kasvukeskukseen. Tämä myös tukisi Itäisen ja Pohjoisen Suomen maakuntien elinvoimaa edistävää ohjelmatyötä.

6.2 § mainittu etnisten suhteiden neuvottelukuntien asettaminen perustuu oikeusministeriön asetukseen, miltä osin oikeusministeriö ohjaa Elinvoimakeskuksia. Yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi todeta, että eri substanssimäärärahojen tasapuolisen jakautuminen tulisi varmistaa määrärahapäätöksissä.

Elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta annettavan lain 8 §:n 2 momentissa tulisi säätää, että yhteensovittamisryhmässä on edustettuna myös elinvoimakeskukset, jotta yhteistoimintaryhmä voi tehdä päätöksiä mahdollisimman hyvän tilannekuvan pohjalta.

11 § säädetty mahdollinen osaston työjärjestys tulee käsitellä Elinvoimakeskuksen johtoryhmässä, mutta siitä päättää osastopäällikkö. Sujuvan toiminnan vuoksi yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi todeta, että osaston työjärjestys ei saa olla ristiriidassa Elinvoimakeskuksen työjärjestyksen kanssa.

Elinvoimakeskuksista sekä hallinto- ja kehittämiskeskuksesta annettavan lain 16 §:n 2 momentin perusteluihin tulisi lisätä, että kehittämis- ja hallintokeskuksen johtoryhmän kokoonpanoon kuuluu elinvoimakeskuksen nimeämä edustaja, koska Kehittämis- ja hallintokeskus paitsi tuottaa Elinvoimakeskuksille palveluja myös sen toimintaprosessit ovat monilta osin yhteisiä ja elinvoimakeskusten asiakkaisiin vaikuttavia.

Alueellisen varautumisen toteutusmallin muutostarpeet on otettava valmisteluun viivytyksettä, koska ehdotettu nykytilanteeseen pohjautuva malli ei vastaa alueen toimijoiden tarpeisiin, mistä osoituksena mm. erilaiset alueelliset valmiusfoorumit.

Ympäristötehtävien siirtyminen lähes kokonaisuudessaan Lupa- ja valvontavirastoon eli eri viranomaiselle erilleen elinkeinojen edistämistehtäviä hoitavasta virastosta, voi aiheuttaa tiedonkulun ja muun vuorovaikutuksen vähenemistä ja elinkeinoelämän tilannekuvan ja -ymmärryksen heikkenemistä ympäristöviranomaisessa. Tämä näkökulma olisi perusteltua lisätä yleisperustelujen kohtaan 4.2.3 Vaikutukset yrityksiin.

Elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta annettavan valtioneuvoston asetuksen 1 §:ssä säädettäisiin elinvoimakeskusten nimistä. Elinvoimakeskusten toimialueen muodostuessa useammasta maakunnasta, tulisi elinvoimakeskuksen nimen kuvata mahdollisimman hyvin koko toimialuetta.

Korhonen Jaana

Kainuun ELY - Ylijohtaja Jaana Korhonen, vastuualuejohtaja Sari Myllyoja